

Wij betreuen het ten zeerste en hopen wel dat hij daar later toe in staat zal gesteld worden.

Een dergelijk werk van blijvende waarde zal zeker zijn weg vinden en hoeft eigenlijk geen aanbeveling. Menig apotheker zal er zijn kennis van de microscopie aanmerkelijk mee verrijken. P. V.

Figures Pharmaceutiques Françaises. — *Notes historiques et Portraits 1803-1953.* — Masson et Co, Editeurs, 120 Boulevard St Germain, Paris, 1953. — 275 pp. — Pr. ing. 3.300 Franse fr.

38 buitentekstplaten met portretten in houtsnede van beroemde Franse apothekers, 6 titelplaten en een aantal vignettes, versieren dit op prachtig papier gedrukte werk dat ter gelegenheid van de 150ste verjaardag van de stichting van de Ecole de Pharmacie te Parijs werd uitgegeven en onder de auspiciën van les « Amis de la Faculté de Pharmacie de Paris » de glorie van de Franse Pharmacie bezingt.

Het was inderdaad in 1803 dat Bonaparte een homogeen pharmaceutisch onderwijs in geheel Frankrijk instelde en meteen de drie « Ecoles de Pharmacie » van Parijs, Montpellier en Straatsburg opende. Dit jubileum viel samen met de stichting van de « Société de Pharmacie de Paris » later « Académie de Pharmacie » geworden) en werd verleden jaar te Parijs plechtig herdacht.

Het werk wordt ingeleid door Prof. R. Fabre, deken der Faculté de Pharmacie te Parijs, die ook het werk besluit met een opstel « Le Pharmacies dans la Société » waarin hij hulde brengt aan de veelzijdigheid van de apothekers, die zich op zo verschillende domeinen, als uit deze 38 biographiën blijkt, voor de maatschappij hebben weten verdienstelijk te maken. Na de inleiding komen een viertal korte opstellen, gewijd aan de Pharmaceutische Wetenschappen. Het eerste overziet het pharmaceutisch onderwijs « vóór 1803 » en is van de hand van de bekende historicus der pharmacie Prof. Ch. Bedel. Ere-deken Prof. Radais behandelt daarna het onderwijs sedert 1803, terwijl F. Prévot, de sympathieke president van de « Chambre syndicale des Fabricants de Produits Pharmaceutiques » schrijft over het « Institut de Pharmacotechnie et Pharmacodynamie » (een instelling, die wij in België ten zeerste missen, waar de jonge collega's speciaal worden opgeleid om een rol in de industrie te spelen) en de zeer vereerde O. Baily, voorzitter van de Académie de Pharmacie, ons over dit geleerd genootschap inlicht.

De 38 biographiën die nu volgen zijn alle van verschillende auteurs, de meeste (op 5 na) professoren, die elk een bepaalde verdienstelijke Franse apotheker hebben uitgekozen. Ten slotte 5 lijsten met de namen en data van de apothekers, die lid waren van de Académie des Sciences, de Académie Française, de Académie des Sciences morales et politiques, Académie des Beaux-Arts en de Académie de Médecine.

Het zijn vooral de 38 korte biographiën, die voor de pharmaco-historicus een dankbare bron van gegevens zullen zijn. P. V.

E. O. von LIPPMANN — **Beiträge zur Geschichte der Naturwissenschaften und der Technik. Band II.** — 1953. Verlag Chemie GmbH Weinheim - Bergstrasse. — XII + 357 bladz. — Pr. geb. linnen 21.80 DM.

Wie heeft niet gehoord of gelezen van de beroemde historicus van de suiker-fabricatie E. O. v. Lippmann (1857-1940), de bekende directeur der Suikerraffinerie van Halle, schrijver van vele boeken en van meer dan 250 verhandelingen betreffende de geschiedenis der chemie. Zijn voorname werken over geschiedenis der natuurwetenschappen en der techniek zijn gebundeld in de « Abhandlungen und Vorträge zur Geschichte der Naturwissenschaften » (Band I. Veit & Co, Leipzig 1906 — Band II. Veit & Co, Leipzig 1915) en in de « Beiträge zur Gesch. d. Naturw. u. d. Technik » (Band I. Julius Springer, Berlin 1923) waarvan thans het tweede deel bezorgd werd door zijn zoon Dr med. Richard von Lippmann.

Dit tweede deel omvat 72 in verschillende tijdschriften verstrooide verhandelingen uit de jaren 1923-1940. De stof is in 10 afdelingen verdeeld en behandelt zeer uiteenlopende onderwerpen, waarvan wij er hier enkele noemen: « Technologisches aus dem sumerisch-babylonischen Gilgamesch-Epos » — « Technologisches und Kulturgeschichtliches aus Herodot » — « Zur Geschichte des Alkohols » — « Der böse Geist Barabas, ein Feind der Alchemisten » — « Dante's Schrift „Ueber Meer und Festland“ » — « Alter und Herkunft des Namen „Organische Chemie“ » — « Zur Geschichte der Kristallisation » — « Zur Geschichte der Samenbeizung » — « Ueber vorgeschichtliche Zuckerfunde » — « Urzeugung und Lebenskraft » — « Samuel Hahnemann als Chemiker ».

Twee waardevolle bijvoegsels verhogen de bibliographische waarde van deze band nl. een chronologisch overzicht van alle geschiedkundige werken van O. E. v. Lippmann en een systematische lijst van de in hierboven vier genoemde werken opgenomen historische studies. Een alfabetisch register der eigennamen en geografische namen, alsmede een alfabetisch inhoudsregister verbinden dit alles tot een zeer bruikbaar geheel.

Het werk is uitstekend gedrukt op prima-papier en netjes ingebonden. V.

E. O. von LIPPMANN — **Entstehung und Ausbreitung der Alchemie. Dritter Band.** — 1954. Verlag Chemie GmbH. - Weinheim/Bergstr. — 166 blz. — Pr. ing. 14 DM.

Ook deze derde Band is een posthume aanvulling van twee delen, die reeds onder dezelfde titel verschenen zijn en weer hebben wij dit werk te danken aan Dr med. Rich. v. Lippmann, die het piëteitsvol heeft uitgegeven.

De tweede band bevatte een alfabetische opvolging van slagwoorden uit de geschiedenis der alchemie, waaraan afzonderlijke, doorgaans korte artikels gewijd waren. Deze derde aanvullende band, die het tot in 1939 verschenen wetenschappelijk materiaal bewerkt is eveneens dusdanig opgevat. Toch is het, zoals de uitgever mede-

deelt, geen woordenboek geworden dat uitsluitend voor raadplegingen geschikt is; het is veel meer als een leesboek vol afwisseling voor leergierigen op dit gebied.

Om de schikking van de stof volledig te begrijpen moet men weten, dat de eerste band, die luidde « Entstehung und Ausbreitung der Alchemie, mit einem Anhang: Zur älteren Geschichte der Metalle » (1) eigenlijk het basiswerk van de schrijver is over het ontstaan en de ontwikkeling van de alchemie (niet over de gehele geschiedenis). Door voortgezette verdieping van het onderwerp moest schrijver zijn boek later aanvullen en dit gebeurde dan in de tweede band (2), die met de ondertitel « Ein Lese- und Nachschlagebuch » verscheen en waarna de schikking aan wetenschappelijke werkers toelaat een bepaald onderwerp met de gegevens uit het tweede deel gemakkelijk aan te vullen. Dit derde deel, dat de schrijver op zijn 84ste levensjaar nog persklaar heeft afgewerkt in het begin van 1940, kon pas thans worden uitgegeven en is dus in geheel dezelfde geest. Toch heeft de bewerker de waarde van het werk nog verhoogd, door beroep te doen op de medewerking van gezaghebbende medewerkers. Onder deze zijn te noemen vooral Prof. Dr. W. Hartner, leider van het Instituut voor Geschiedenis der Natuurwetenschappen te Frankfurt a. Main en verder Prof. Julius Ruskä, Prof. W. Artelt (Frankfurt/Main), M. Gellzer (Frankfurt/Main) en F. Matz (Marburg/Lahn). Hun verbeteringen en aanvullingen zijn gedeeltelijk in de tekst en gedeeltelijk in nota's verwerkt.

Ook de geschiedenis der planetarische metalen, die zo innig met de alchemie verbonden is, wordt op bijzondere wijze in acht genomen.

Het is zeker een werk van grote waarde, dat een schat van gegevens bevat, die ook voor chemie en farmacologie van blijvende betekenis zijn. P. V.

Jean VOLCKRINGER — *Evolution et unification des formulaires et des pharmacopées* — Impr. Paul Brandouy, Paris 1953.

De schrijver heeft getracht de moeizame weg te schilderen, afgelegd vanaf de samenstelling van de eerste receptenverzameling tot het verschijnen van de definitie van een farmacopee, waarvan de schrijver verschillende versies aanhaalt maar zelf eigenlijk geen standpunt inneemt.

Het Grabadin van Mesusa beschouwt hij als de eerste farmacopee, het antidotarium Nicolai als de eerste waaraan apothekers zich moesten houden, die van Florence als eerste regionale farmacopee. Daarnaast hebben vele particuliere farmacopeeën bestaan die nu en dan ergens officieel geweest zijn. De schrijver geeft een lijst van de zeer vele hem bekende farmacopeeën maar merkt terecht op « l'établissement d'un cata-

logue des pharmacopées, apparait une entreprise des plus aventureuses. Elle devait provoquer des observations nombreuses qui puissent ainsi permettre que ce catalogue fut corrigé et complété avec le concours de tous ».

Dit is wel de grote verdienste van deze lijst, het uitlokken van onderzoekingen in diverse landen ter completering en verbetering, de tijd lijkt immers nog niet rijp voor een volledige lijst van farmacopeeën van de wereld.

Voorts geeft het boek volledige gegevens over de pogingen tot unificatie der farmacopeeën.

D. A. WITTOP-KONING.

Richard WILLSTAETTER — *Aus meinem Leben. Von Arbeit, Musze und Freunden*. Herausgegeben und mit einem Nachwort versehen von Arthur Stoll, Basel. — Verlag Chemie, Berlin 1949. — 453 bladz. + 32 platen met afbeeldingen. — Pr. geb. 28.— DM.

Deze autobiographie van de wereldberoemde scheikundige R. Willstaetter is een van de interessantste boeken, die wij ooit lazen.

Wij weten hoe R. Willstätter spijs de in 1915 behaalde Nobelprijs toch en louter als jood verplicht werd zijn laatste jaren in Zwitserland door te brengen. Men denke nu niet dat in dit levensverhaal veel verbittering door gedrongen is. Het geheel weerspiegelt veel eerder een o.i. oprechte geest van waarachtigheid en objectiviteit. Schrijver bekent b.v. zonder omwegen, dat aan de Duitse wetenschappelijke instituten veel te veel joden een vooraanstaande plaats ingenomen hadden en ziet in het daardoor ontstane antisemitisme een bijna normale reactie, al vertelt zijn leerling Stoll in het piëteitsvol nawoord, dat W. veel meer geleden heeft, dan hij mededeelt.

Zeer boeiend vertelt Schr. niet enkel over zijn wetenschappelijke loopbaan, maar ook over zijn betrekkingen met tal van geleerden en met zijn goede vrienden als Adolf von Bayer en Fritz Haber. De met talent beschreven tijdsomstandigheden en ervaringen maken het boek tot een waardevol document voor de cultuurgeschiedenis van de periode 1872-1942, die niet enkel merkwaardig is voor de reusachtige ontwikkeling der chemie, maar ook voor de politieke evolutie van Europa, waarin mannen als W. willens nilens door hun positie en betrekkingen verwickeld worden. Schr. doorspekt zijn verhaal met tal van plezierige anecdoten, waaruit o.m. blijkt hoe verbazend éézijdig ontwikkeld bepaalde grote geleerden (als een Ehrlich) konden zijn. Eén enkele voorbeeld moge dit illustreren. Terugkerend van het internationaal Hygiënikers Congres te Londen, reisde Exc. Ehrlich met de Duits-Amerikaanse arts Gutkind naar Oostende terug. Zijn reisgezel verliet hem om naar Brugge te gaan. Hij wilde nl. Memling in het St. Jans Hospitaal zien en op dit ogenblik riep Ehrlich hem na « Grüßen Sie Memling, meine besten Empfehlungen an dem Kollegen ».

W. zelf was een zeer ontwikkeld man; dat blijkt niet enkel uit de veelzijdigheid van zijn chemisch oeuvre, maar vooral uit de goede smaak van zijn

(1) Julius Springer Verlag, Berlin 1919. — XVI + 742 bladzijden.

(2) Julius Springer Verlag, Berlin 1931. — VIII + 258 bladzijden.